



'Genoeg keuze in overlastbestendige linden, dus blijf niet in het oude hangen'

Stadsbeheerder Van Woerdekom (Maastricht) schakelt over naar toekomstbestendige soorten

Linden zijn prachtig in het straat-/laanbeeld. Helaas druipen ze vaak. Denk aan *Tilia europaea* 'Pallida', *Tilia europaea* 'Zwarte Linde' en *Tilia europaea* 'Euchlora'. Rob van Woerdekom van de gemeente Maastricht: 'Toekomstbestendig betekent in het geval van linde niet alleen klimaatbestendig, maar ook overlastbestendig. Gelukkig zijn er volop soorten die minder, of helemaal niet druipen.'

Auteur: Karlijn Santi Raats

Niet druipende linden zijn *Tilia americana* 'Nova' en 'Redmond', *Tilia flavescens* 'Glenleven', *Tilia heterophylla* 'Prestige', *Tilia henryana* var. *Subglabra* en *Tilia mongolica* 'Buda'. Beperkt druipende linden zijn onder meer *Tilia platyphyllos* 'Rubra', *Tilia platyphyllos* 'Oerebro', *Tilia platyphyllos* 'Delft' en *Tilia tomentosa* 'Brabant', 'Szeleste' en 'Doornik'. Deze druipen minder, omdat deze bladeren behaard zijn en daarom beduidend minder aantrekkelijk voor luizen.

Marko Mouwen van Boomkwekerij Ebben nuanceert: 'Het wel of niet gaan druipen van een linde hangt niet alleen samen met de soortkeuze, maar zeker ook met zijn standplaats, zowel boven- als ondergronds. Hoe groener en bloemrijker de omgeving van de linde, hoe meer natuurlijke vijanden van de luis en dus ook minder kans op druipen. Ook de plantplaats-inrichting heeft een enorm effect op de vitaliteit van de boom. Denk dan aan substraat, doorwortelbare ruimte, vocht- en

luchthuishouding en noem maar op. Ook is het duidelijk dat hoe meer stress een boom heeft, hoe aantrekkelijker deze is voor luizen. Denk maar aan lindebomen in het stedelijk gebied die te kampen hebben met een enorme reflectie van licht en warmte door verharding, gevels van steen en (spiegel)glas. Met een beetje pech komt er ook nog een lading strooizout bij na een koude winter. Een druipgevoelige linde kan, in principe, in een goede (stressvrije) standplaats/omgeving best luisvrij zijn.'

Geen vieze auto's meer

Maastricht oriënteert zich sinds een paar jaar op linden die minder of helemaal niet druipen. Door de esthetisch prachtige stad lopen vaste lindestructuren, met name in de grote doorgaande wegen. In totaal staan er rond de 10.000 linden. Stadsbeheerder Rob van Woerdekom: 'De burger wordt steeds mondiger en geeft overlast door druipende linden aan. We zijn al een paar jaar bezig om soorten toe te



Van Woerdekom (Maastricht) over *Tilia heterophylla* 'Prestige': 'Als je toch bezig bent met omschakelen, dan kun je, naast op overlastbestendigheid, ook selecteren op ecosystemendiensten en of biodiversiteit. Groot blad en groot kroonvolume zijn gunstig voor de afvang van fijnstof en voor de afgifte van zuurstof.'

'Een druipgevoelige linde kan in een goede, stressvrije standplaats best luisvrij zijn'

Tilia americana 'Redmond', Sittard-Geleen.



passen die minder of niet druipen en die tevens klimaatbestendig en goed zijn voor bijen. We gaan de traditioneel aangeplante lindes, zoals *Tilia platyphyllos*, *cordata*, *vulgaris* en *europaea*, langzaam vervangen door overlastbestendige cultivars.' In 2018 heeft Maastricht in een laan langs de rand van een woonwijk in het Jekerdal, tussen parkeerplaatsen, circa vijftig exemplaren van de cultivar *Tilia heterophylla* 'Prestige', ook wel 'Continental Appeal', aangeplant. De parkeerplaats is in totaal een paar honderd meter lang en biedt in de lengterichting plaats aan zo'n honderd auto's. 'De auto's mogen niet vuil worden van de drup. Op basis van voorliggende plannen komen wij vaak bij Boomkwekerij Ebben, die houder van het raamcontract is. Zij geven ons advies en geven voorlichting over nieuwe soorten of over, zoals in dit geval, druipvrije soorten.'

Mouwen: 'Ik ben, daar waar mogelijk, een groot voorstander van het biodivers en bijvriendelijk aanplanten van bomen. In het geval van dit project in Maastricht betrof dat het toepassen van verschillende lindsorten in één project. Biodivers aanplanten heeft ook een enorm praktisch voordeel. Mocht er bijvoorbeeld

gekozen zijn voor een lindelaan met verschillende soorten lindes, dan is er in het geval van overlast door luis meestal slechts één soort die overlast geeft en niet de gehele laan. Hierdoor kan er door drup bijvoorbeeld een periode niet onder deze paar bomen geparkeerd worden, maar heeft niet de hele straat er last van.'

Goede groeiomstandigheden

Van Woerdekom: 'Als we naar de kwekerij gaan, is onze ontwerper Johan Canoot van de partij. Hij is een soortenkenner en ontwerpt de structuren in de stad. Hij legt zich toe op een zo gevarieerd mogelijk bomenassortiment in Maastricht. Stadsbeheer verzorgt de technische analyse van de standplaats voor de bomen, richt de groeiplaatsen in en plant de bomen aan. De *Tilia heterophylla* 'Prestige' staat in de verharding, maar onder goede groeiomstandigheden. Ze zijn met elkaar verbonden onder het trottoir, dus feitelijk is dat een grote groeistreek, waarin minimaal 16 kuub granulaat per boom beschikbaar is. Naast de parkeerplaatsen liggen volkstuintjes, dus als het de lindes lukt om onder de verharding door te wortelen naar deze tuintjes, profiteren ze extra.'

Ecosystemendiensten en biodiversiteit

Het blad van *Tilia heterophylla* 'Prestige' is groot, evenals het kroonvolume. 'Als je toch bezig bent met omschakelen, dan kun je naast op overlastbestendigheid ook selecteren op ecosystemendiensten en of biodiversiteit. Groot blad en groot kroonvolume zijn gunstig voor de afvang van fijnstof en voor de afgifte van zuurstof,' aldus Van Woerdekom. Hij is gecharmeerd van de uitstraling van deze linde. 'Het blad is breed eirond met een onderzijde die in de zon licht verkleurt. De boom heeft een rijke bloei in de zomer; de crème-gele bloemen hangen in tuilen en ruiken sterk. Daardoor trekt hij bijen en vlinders aan en draagt daarmee zijn steentje bij aan biodiversiteit. In Maastricht worden daartoe complete "bijenlinten" aangeplant. In het Jekerdal zijn tevens fruitboeren en wat bijenhouders gevestigd. Zij profiteren er allemaal van als wij soorten aanplanten die rijk bloeien.' Boomkwekerij Ebben heeft voor een project in de gemeente Sittard-Geleen *Tilia americana* 'Redmond' geleverd. De keuze voor deze brede, weinig tot niet druipende linde werd gemaakt door Onno Staal van adviesbureau Kragten en Marko Mouwen van Boomkwekerij Ebben. Staal: 'We hebben de groene inrichting van een bedrijventerrein aan de westzijde langs de A2 voorbereid voor de gemeente. Het betreft



een 1,5 km lange bomenallee, bestaande uit drie rijen van in totaal 280 lindebomen op bedrijventerrein Holtum-Noord. De bomenallee begeleidt de ontsluitingsweg van het bedrijventerrein dat is gelegen tussen de A2 en het Julianakanaal. We hebben bewust gekozen voor deze linde, omdat hij een mooie opgaande takstand heeft en eind juli zo rijkelijk bloeit, en daardoor bijen aantrekt. *Tilia americana* 'Redmond' geeft weinig tot geen druipoverlast. Het is een aanvankelijk smalle, maar later brede boom die zowel onder- als bovengronds veel ruimte nodig heeft. Dat kon hier, aangezien de lindes in een brede berm staan. Ze staan op een plantafstand van 12 meter. We namen een civiele projectleider van de gemeente mee naar de kwekerij en hij was bijzonder enthousiast over de pracht van de bomen. Hij had er reeds ruimte en budget voor gereserveerd!

De Groene Loper: veel fietsers en wandelaars

Een andere locatie waar Maastricht minder druipende lindes heeft aangeplant, is parkstrook De Groene Loper, die over de Koning Willem-Alexandertunnel ligt, met daaronder de A2. De tunnel werd in 2016 geopend. Het merendeel van de bomen die er in 2017 werden aange-

plant, betreft de snelgroeïende, kleinbladige *Tilia cordata* 'Greenspire'. 'We kozen deze linde omdat hij goed tegen wind en uitlaatgassen kan, breed wortelt en dus goed kon staan op de ongeveer 1 meter diepe ondergrond, maar ook omdat hij minder last heeft van bladluis en honingdauw en dus minder druipt dan onze traditioneel aangeplante lindes. Aangezien De Groene Loper een recreatief gebied is voor veel fietsers en wandelaars, is het van belang dat de bomen geen overlast geven.'

Geleidelijk omschakelen

Van Woerdekom raadt iedereen aan om de kans te grijpen om langzaam om te schakelen naar toekomstbestendige boomsoorten. 'In het geval van *Tilia* betekent "toekomstbestendig" klimaatbestendig (welke soorten hebben de meest waardevolle ecosysteemdiensten?) en overlastbestendig (welke soorten druipen niet?). Er zijn tegenwoordig meer dan genoeg soorten om uit te kiezen, dus er is geen reden om in het oude te blijven hangen.'



GTM

PROFESSIONAL®

COMPACTE MACHINES MET GROTE PRESTATIES

VOOR GROEN PROFESSIONALS

ZELFRIJDEND OP RUPS BANDEN

De GTS1300R is speciaal ontworpen voor moeilijk begaanbaar en heuvelachtig terrein. Door een efficiënt rotor versnipperstelsel worden takken tot Ø 10 cm automatisch naar binnen getrokken en moeiteloos verwerkt tot mooie, fijne houtsnippers.

